

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในประวัติศาสตร์ของประเทศไทย กำลังทหารนั้นมักจะถูกใช้ในภารกิจด้านการป้องกันประเทศเป็นอันดับแรก และจะเป็นหลักประกันสำคัญอันหนึ่งที่ส่งผลต่อความอยู่รอดของประเทศชาติเสมอมา ดังนั้นเมื่อก้าวถึงทหารแล้วจะบ่งบอกถึงความเข้มแข็งเด็ดขาด มีระเบียบวินัย และมีความชำนาญในเรื่องการสงคราม ทหารจึงถูกมองว่าเป็นเครื่องมือของรัฐในการทำสงครามเท่านั้น

ในปัจจุบันประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาในทุกด้าน จึงมีความจำเป็นต้องใช้เครื่องมือและทรัพยากรที่มีอยู่ในการขับเคลื่อนการพัฒนานั้น จากความต้องการดังกล่าว ทหารจึงได้เข้ามามีบทบาทในฐานะเป็นกลไกหนึ่งของรัฐในการพัฒนาประเทศ ดังความในบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปีพุทธศักราช 2540 ในแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐว่า “รัฐต้องจัดให้มีกำลังทหารไว้เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราช ความมั่นคงของสถาบันพระมหากษัตริย์ และประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และเพื่อการพัฒนาประเทศ” เมื่อเป็นเช่นนี้ จะพบว่าภารกิจด้านการพัฒนาที่ทหารได้รับมอบให้ดำเนินการนั้น ปรากฏอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศ อันเป็นความรับผิดชอบของกองทัพภาคที่ 3 ซึ่งมีพื้นที่ครอบคลุม 17 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน อุตรดิตถ์ เพชรบูรณ์ ตาก กำแพงเพชร สุโขทัย นครสวรรค์ อุทัยธานี พะเยา ชัยนาท และพิษณุโลก โดยงานด้านการพัฒนาส่วนใหญ่จะปฏิบัติในพื้นที่วิกฤต บริเวณแนวชายแดนซึ่งมีลักษณะ ภูมิประเทศเป็นป่า ภูเขาสูง ทุรกันดาร ประชากรในพื้นที่ดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขาเผ่าต่างๆ อาทิ เช่น กะเหรี่ยง ม้ง อาข่า มูเซอ เป็นต้น ทำให้เกิดความหลากหลายของแนวทางการพัฒนาที่ต้องนำลงสู่พื้นที่

กองทัพภาคที่ 3 จึงมอบภารกิจดังกล่าวให้กองพลพัฒนาที่ 3 ในฐานะที่เป็นหน่วยงานด้านการพัฒนาของกองทัพภาคที่ 3 เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถด้านการรบ เป็นส่วนรวมของหน่วยกำลังรบอื่นๆ สำหรับรูปแบบของงานด้านการพัฒนาที่ได้รับมอบมีหลายรูปแบบ อาทิ เช่น โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง (พมพ.) โครงการหมู่บ้านยามชายแดน และโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน (ปชด.) โดยโครงการพัฒนาที่กล่าวมาแล้วนั้น จะเป็นการพัฒนาในหลายด้าน เช่น ด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการพัฒนาอาชีพ ด้านการเกษตร เป็นต้น ซึ่งโครงการเหล่านี้มีทั้งเป็นโครงการที่พัฒนาเฉพาะด้าน

และการพัฒนาแบบองค์รวม

จากความหลากหลายของภารกิจที่กองพลพัฒนาที่ 3 ได้รับมอบ จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ถึงแนวทางการปฏิบัติต่อโครงการแต่ละประเภท เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและเกิดผลที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรด้านการพัฒนาของกองพลพัฒนาที่ 3 ที่จะต้องลงไปปฏิบัติงานพัฒนาในพื้นที่ของโครงการต่าง ๆ จำเป็นต้องได้รับการอบรมชี้แจงในเรื่องที่เกี่ยวข้องก่อนลงไปปฏิบัติจริง เพื่อทำความเข้าใจถึงแนวทางในการปฏิบัติจากการดำเนินการที่ผ่านมาของกองพลพัฒนาที่ 3 ได้จัดให้มีการประชุมนิเทศก่อนขึ้นปฏิบัติงานเป็นเวลา 3 วัน โดยเชิญวิทยากรในสาขาต่างๆ ตลอดจนผู้มีความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนามาบรรยายให้ผู้ที่จะต้องทำหน้าที่ปฏิบัติภารกิจด้านการพัฒนาของกองพลพัฒนาที่ 3 เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำงาน

ผลการศึกษาในเบื้องต้นจากความคิดเห็นของบุคลากรที่เข้ารับการปฐมนิเทศ ทั้งในระดับนายทหารชั้นสัญญาบัตร และชั้นต่ำกว่าสัญญาบัตรส่วนใหญ่ มีความเห็นว่าการดำเนินการปฐมนิเทศของกองพลพัฒนาที่ 3 นั้น เป็นการชี้แจงในขั้นต้นถึงแนวนโยบายและความรู้ที่เกี่ยวข้องโดยสังเขป เพื่อจะได้นำสิ่งที่ได้จากการปฐมนิเทศไปใช้ในการปฏิบัติงานของแต่ละคน ซึ่งการปฐมนิเทศนี้เป็นการศึกษาพื้นฐานในลักษณะองค์รวมและมีระยะเวลาจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรที่ลงไปปฏิบัติงานในโครงการต่างๆ จะมีบทบาทเสมือนหนึ่งว่าเป็นผู้นำชุมชนในเรื่องที่ตนเองรับผิดชอบ ดังนั้นการพัฒนาความรู้และทักษะของผู้นำชุมชนเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะจะทำให้ผู้นำชุมชนมีโลกทัศน์ใหม่ต่องานพัฒนา (ปาริชาติ วลัยเสถียร, 2543 : 368) จึงควรจะมีกระบวนการใดกระบวนการหนึ่งเข้ามาเสริมกระบวนการที่ดำเนินการอยู่เดิม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรของกองพลพัฒนาที่ 3 ให้มีศักยภาพในการปฏิบัติงานมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเพื่อนำเสนอรูปแบบของการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านการพัฒนาของกองพลพัฒนาที่ 3 สำหรับนำไปใช้พัฒนาบุคลากรของกองพลพัฒนาที่ 3 ต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาและพัฒนารูปแบบการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านการพัฒนาของกองพลพัฒนาที่ 3 ที่เหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

1. เพื่อศึกษาสภาพความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาของบุคลากร ด้านการพัฒนาของกองพลพัฒนาที่ 3
2. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านการพัฒนาของกองพลพัฒนาที่ 3

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นเฉพาะการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านการพัฒนาของ กองพลพัฒนาที่ 3 ในพื้นที่รับผิดชอบ 3 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน และตาก
2. การปฏิบัติงานในการกิจด้านการพัฒนาของกองพลพัฒนาที่ 3 จะมุ่งเน้น เฉพาะโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง โครงการหมู่บ้าน ยามชายแดน และโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน
3. การวิจัยครั้งนี้ แหล่งข้อมูลคือข้าราชการของกองพลพัฒนาที่ 3 ที่เกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติภารกิจด้านการพัฒนา ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการพัฒนา เพื่อความมั่นคง โครงการหมู่บ้านยามชายแดน และโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ทั้งสิ้น 136 คน แบ่งเป็นจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 77 คน จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 33 คน และจังหวัดตาก จำนวน 26 คน
4. การวิจัยครั้งนี้ ด้านเนื้อหาจะมุ่งศึกษาและพัฒนารูปแบบการพัฒนา ศักยภาพของบุคลากรด้านการพัฒนาของกองพลพัฒนาที่ 3 เป็นสำคัญ

ความคาดหวัง

ข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนากระบวนการพัฒนาบุคลากรของกองพลพัฒนาที่ 3 ที่มีอยู่เดิมให้มีประสิทธิภาพ มากขึ้น รวมถึงเป็นข้อมูลทางวิชาการในการพัฒนาบุคลากรของกองทัพภาคในอนาคต

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านการพัฒนาในกองพลพัฒนาที่ 3 หมายถึง แนวทางหรือลักษณะของกระบวนการพัฒนาเกี่ยวกับการพัฒนาของบุคลากร ในกองพลพัฒนาที่ 3 เพื่อนำไปปรับปรุง หรือกำหนดวิธีการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ดำเนินการอยู่เดิม ในแ่งมุมที่เกี่ยวข้องกับการกิจด้านการพัฒนาของกองพลพัฒนาที่ 3 ให้กับบุคลากรที่ปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาในโครงการต่างๆ ที่หน่วยรับผิดชอบ

ทหาร หมายถึง ข้าราชการทหารชั้นสัญญาบัตร และต่ำกว่าชั้นสัญญาบัตรของกองทัพภาค ที่เข้าปฏิบัติงานในพื้นที่กองทัพภาคที่ 3

กองพลพัฒนาที่ 3 หมายถึง หน่วยขึ้นตรงของกองทัพภาคที่ 3 มีภารกิจใน การปฏิบัติงานด้านการพัฒนาให้กับกองทัพภาคที่ 3

บุคลากรด้านการพัฒนาในกองพลพัฒนาที่ 3 หมายถึง ข้าราชการทหารชั้นสัญญาบัตร และข้าราชการทหารต่ำกว่าสัญญาบัตร ที่ปฏิบัติภารกิจด้านการพัฒนาของกองพลพัฒนาที่ 3

โครงการพัฒนาในความรับผิดชอบของกองพลพัฒนาที่ 3 หมายถึง โครงการประเภทต่าง ๆ ที่กองพลพัฒนาที่ 3 ได้รับความรับผิดชอบให้ดำเนินการ สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ มีโครงการ 4 ประเภท คือ

1. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หมายถึง โครงการที่พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหรือสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ทรงวางแผนพัฒนา ทรงเสนอแนะให้รัฐบาลร่วมดำเนินการตามพระราชดำริ โดยพระองค์เสด็จพระราชดำเนิน ร่วมทรงงานกับหน่วยงานของรัฐบาล ซึ่งมีทั้งฝ่ายพลเรือน ตำรวจ ทหาร

2. โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงหมายถึง โครงการที่แก้ไขปัญหาความมั่นคงและจัดระเบียบขบวนการบริเวณแนวชายแดนไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ต่าง ๆ ให้บังเกิดความมั่นคงปลอดภัยอย่างแท้จริง และพัฒนาพื้นที่เป้าหมาย ให้เป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม ตลอดจนพัฒนาประชาชนในพื้นที่ด้วยโอกาสทางเศรษฐกิจ และสังคมได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถช่วยเหลือตนเองได้

3. โครงการหมู่บ้านยามชายแดน หมายถึง โครงการที่นำราษฎรชาวไทยภูเขาที่สมัครใจโดยให้ที่อยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ตามแนวชายแดน โดยไม่ต้องอพยพมายังพื้นที่ราบ และสามารถดำเนินชีวิตตามวัฒนธรรมประเพณีเดิม ที่บรรพบุรุษของพวกเขาเหล่านั้นได้ปฏิบัติมาภายใต้การดูแลอย่างใกล้ชิด และให้สามารถควบคุมประชากรได้ด้วย การให้ความรู้ การปลูกจิตสำนึกความเป็นไทย และการปฏิบัติตามกฎหมายไทยตลอดจนการให้ราษฎรชาวไทยภูเขา ได้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่าต้นน้ำลำธาร และร่วมมือกับทางราชการช่วยเหลือด้านความมั่นคง

4. โครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน (ปชด.) หมายถึง โครงการที่รัฐบาลได้จัดทำขึ้น เพื่อช่วยเหลือราษฎรไทย ที่ได้รับผลกระทบจากการสู้รบ บริเวณแนวชายแดนจากกองกำลังภายนอกประเทศ โดยสร้างระบบป้องกันประเทศตามแนวชายแดนสร้างความกินดีอยู่ดี ให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อันก่อให้เกิดความรักความหวงแหนแผ่นดินและป้องกันการอพยพพหิงถิ่นฐาน ในขณะที่เดียวกันก็ดำเนินการพัฒนาชนบท พื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมควบคู่ไปด้วย

ชุดปฏิบัติการ หมายถึง หน่วยทหารที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่โครงการต่าง ๆ ซึ่งจะมีอัตรากำลังที่จัดจากบุคลากรในกองพลพัฒนาที่ 3

ประโยชน์ที่ได้รับ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนารูปแบบของการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของกองพลพัฒนาที่ 3 โดยเมื่อดำเนินการแล้วคาดว่าจะเกิดประโยชน์ ดังนี้

1. ทำให้ทราบถึงศักยภาพของบุคลากรด้านการพัฒนาของกองพลพัฒนาที่ 3 ในปัจจุบัน
2. ได้ข้อมูลที่จะนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบการพัฒนากุศลกรของกองพลพัฒนาที่ 3 ให้มีศักยภาพ ในการนำการพัฒนาไปสู่ชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ได้รูปแบบการพัฒนากุศลกรด้านการพัฒนาของกองพลพัฒนาที่ 3

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Pibulsongkram Rajabhat University